

Een effectief taalbeleid in de praktijk



die Keure
— educatief



Situering

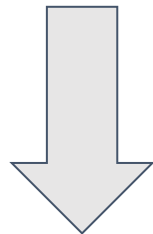
Veranderende instroom op school (meertaligheid, AN, SES...)



Peter Adriaenssens: "Iemand die in armoede leeft, heeft een andere kop"

Advies 2017-2018/7

Zorg dat kinderen met specifieke onderwijsnoden een plaats kunnen vinden in een gewone school

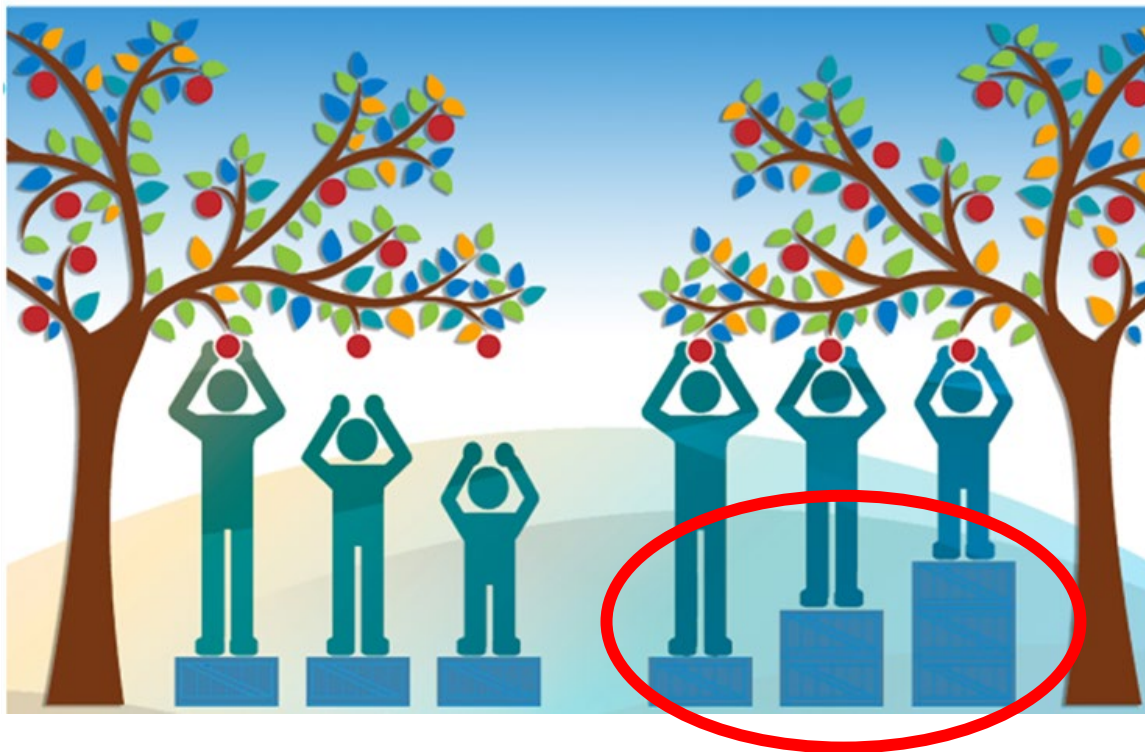


Superdiversiteit.
Migratie verandert
samenleving.

Situering

Nieuwe regelgeving GOK-beleid ('21-'22)

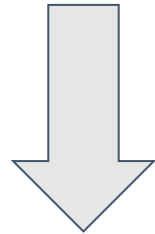
- Opsplitsing GOK- Zorg (zorg = op cognitief en sociaal-emotioneel vlak)
- GOK = gekleurde middelen



GOK = kwetsbaarheid en
armoede => SES-indicatoren
(indicatoren: thuistaal, schooltoelage,
opleidingsniveau moeder)

Situering in VB De Bron

- Nood aan een gedragen langetermijnvisie rond taalbeleid
- Nood aan **concrete toepassing** in de praktijk

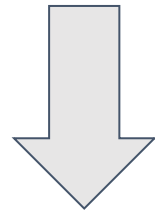


Taalbeleid als prioriteit in schoolbeleid (start '20-'21)

Situering VB De Bron

Resultaat

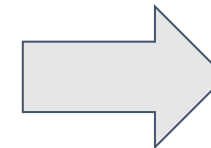
- Visietekst 'taalbeleid'
- project 'streefwoordenschat'
- project 'taalbad'



Contact met Uitgeverij



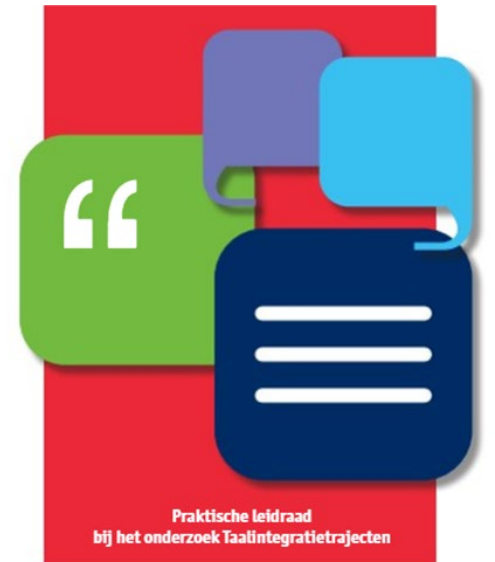
die Keure
— educatief



Visie: achtergrond

Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten

- De overheid schreef een grootschalig onderzoek uit naar:
 - ‘Wat werkt er?’
 - Waarom? Omdat diversiteit en inzetten op taalbeleid een realiteit is in heel Vlaanderen (aantal SES ↗, OKI waarde)
- Alle kinderen hebben hier baat bij (taalarme, AT, STOS, leerstoornissen en kinderen zonder extra zorgen)



Bouwstenen voor effectieve taaltrajecten

Praktijkgids voor taalondersteuning in
het kleuter-, lager en secundair onderwijs

Astrid Geudens, Kirsten Schraeyen, Helena Taelman, Marit Trioen, Jordi Casteleyn, Mathea Simons, Tom F.H. Smits

Wat zijn de bouwstenen?



1. Meerledig ondersteuningsmodel (= zorgcontinuüm)
2. Taaltraject: logisch opbouwen
3. Bewust investeren in mondelinge taalvaardigheid
4. Vroege start en inzetten op technisch lezen en leesbegrip
5. Kwaliteit van je instructie
6. Monitor de leerlingen

Waarom inzetten op taalbeleid?

- Taal beïnvloedt tal van andere ontwikkeldomeinen
- Een goed taalbeleid heeft een meerwaarde voor ALLE kinderen ('normaal ontwikkelende' leerlingen, leerlingen met STOS, AT, AN, SES leerlingen)

Zet bewust in op mondelinge taalvaardigheid

1. Plan rijke gesprekken

- Kringgesprekken, gesprekjes in kleine groep
- Stel open vragen
- Zet in op taaldenkgesprekken
- Bij minder taalvaardige leerlingen:
 - o Open, geïnteresseerde, rustige houding
 - o Stille periode -> blijven betrekken
 - o Maak visueel!
 - o Formuleer zelf het antwoord

2. Voorleesmomenten met veel interactie

- Voorleesroutine
- Vertelkoffers
- Didactisch materiaal in andere talen, bv. www.prentenboekeninalletalen.nl
- Herhaald en gevarieerd voorlezen

3. Werk bewust aan woordenschat

- Hoe groter de WS, hoe sneller de leerlingen woorden opnemen en hoe sneller de taal en kennis uitbreidt
- Streefwoordenschat met verticale leerlijn
 - Viertaktstrategie (voorbewerken, semantiseren, consolideren en controleren)

We volgen de taal van onze leerlingen goed op

1. In fase 0:

- KVS: 2x/jaar (door klas-, gym-, zorgleerkracht...)
- Koala bij alle 5-jarige kleuters

2. In fase 1:

- Indien nodig: observatie verfijnd (spelobservatie zoco)
- Bij taalbad-kleuter: 2x/jaar screening woordenschat
- CITO's bij twijfel over schoolrijpheid 3^e kl

Stimuleer expliciet schriftelijke vaardigheden

Vroeg voorbereiden op het lezen

- Gebruik gevisualiseerde taal (foto's, prenten, picto's, letters, woorden...)
- Gebruik stappenplannen (handen wassen, knutselactiviteit...)
- Verhaal vertellen: bordtekenen, woordenweb, mindmap....
- Noteer bij creaties van kleuters
- Oudste kleuters 'schrijven' briefjes
- Leesrichting! Vanaf 3^e kl: dit visualiseren
- Krullenbol
- Letterdief, letterkastje, letter van de week...

Taalbeleid De Bron

We zetten in op de kwaliteit van de instructie

- Maak het leerdoel duidelijk, geef uitleg over begrippen, strategieën,....
- Geef expliciete instructies
- Laat kleuters via spel spontaan toepassen wat ze leerden. Laat ze elkaar helpen en leren van elkaar
- Geef onmiddellijk feedback, ook tijdens het proces
- Integreer technologie: toon een google afbeelding, ontdekplaten op de Ipad...
- Houd rekening met taalachtergrond: zet thuistaal in bij communicatieblokkades

Meerlagig ondersteuningsmodel



1. Brede basiszorg:

- Vrij onthaal: individueel begroeten
- Rijke taal bij interactiemomenten
- Positieve grondhouding naar thuistaal
- Streefwoordenschat: bewust inzetten op WS...

2. Taalzorg:

- Pre-teaching (bv. bij nieuw thema, nieuw boek...)
- Streefwoordenschat wordt meegegeven
- Opdrachten visueel maken
- Herhalen van instructies...

3. Taalbad:

- Kleine homogene groepjes, 3x/week 30'
- Spreekdurf en plezier in communicatie
- Basiswoordenschat: begrijpen en spreken
- Inzicht in Nederlands en zinnen maken
- Transfer naar huis: woordenschatboekje

We volgen onze leerlingen goed op: overleg

1. In fase 0:

VMDO, tussentijds overleg en oudercontacten

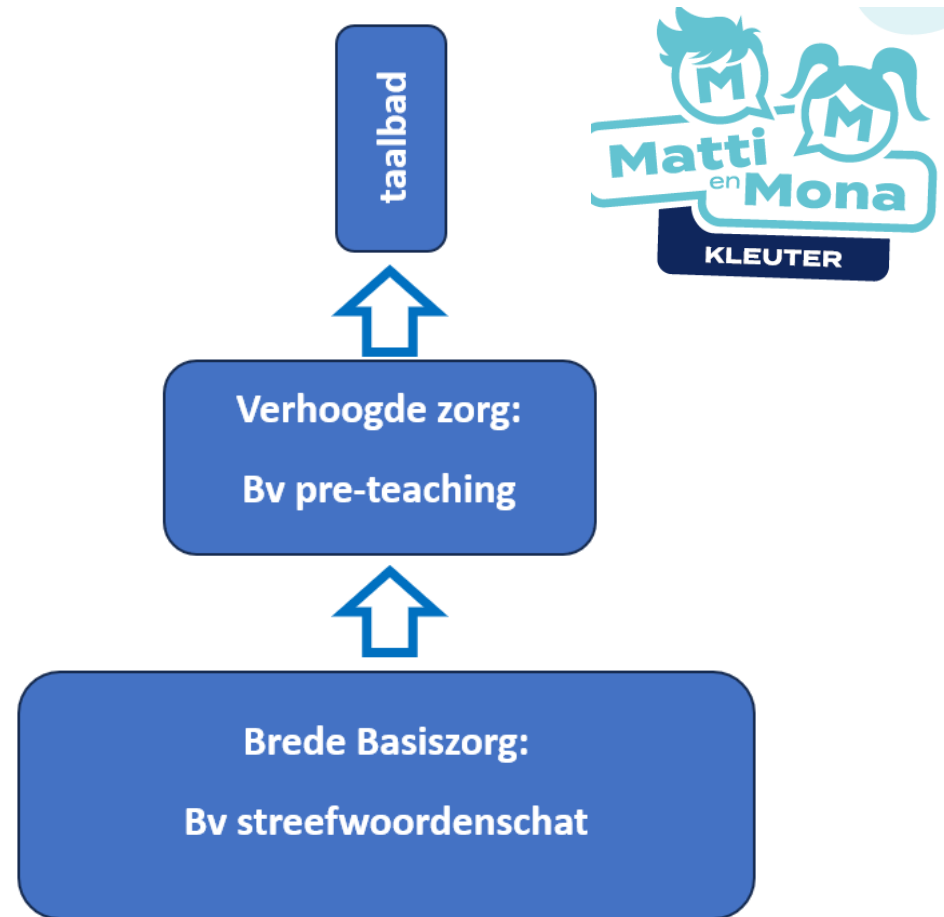
2. In fase 1: MDO en zorgoverleg met ouders

3. In fase 2:

Overleg met logo, reva, ondersteuning, thuisbegeleiding....

1

Vertrek vanuit
een meerlagig
ondersteunings-
model



1

Vertrek vanuit
een meerlagig
ondersteunings-
model

- Vrij onthaal
- Rijke gesprekken
- Voorlezen met veel interactie
- Zet in op woordenschatuitbreiding
- Positieve houding naar de thuistaal
-



Brede Basiszorg:
Bv streefwoordenschat

1

Vertrek vanuit
een meerlagig
ondersteunings-
model



Brede Basiszorg:
Bv streefwoordenschat

Zet in op woordenschatuitbreiding

1

Vertrek vanuit
een meerlagig
ondersteunings-
model

- Pre-teaching
- Extra inoefenen
- Transfer naar thuis
- Concreet materiaal
-

Verhoogde zorg:
Bv pre-teaching



1

Vertrek vanuit
een meerlagig
ondersteunings-
model

Verhoogde zorg -> 'taalbad' adhv Matti en Mona, kleuter

Voor welke leerlingen?

- taalarme kinderen (bv SES)
- taalzwakke kinderen (bv STOS)
- anderstalige kinderen die nog volop Nederlands aan het leren zijn
- alle anderstalige nieuwkomers



2

Bouw het taaltraject
op een logische
manier op en
combineer
verschillende
deelvaardigheden

Matti en Mona, kleuter

Doelstellingen:

- Vergroten van **spreekdurf**
- **Succeservaringen** opdoen in communiceren in het Nederlands, plezier scheppen in communicatie
- **Begrijpen** van opdrachten en dagdagelijkse taal
- Werken rond uitbreiding van functionele **woordenschat** met gevarieerde woordsoorten
- Beginnend **inzicht** in de Nederlandse taal
- Uitbreiden van **zinnen**, maken van korte eerste zinnetjes

3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Concreet:

- Intensief: wekelijks (2 of 3x/week)
- Kleine groepjes
- Concreet materiaal → foto's → (situatie)prenten → digitaal
- Herkenbare situaties uit de kleuterschool
- Woordenschat (+/-250 basiswoorden, nodig op school)
- Zinnen maken
- Transfer naar thuis

3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding - woordenlijst

- +/-250 woorden
- 2 niveaus: Matti en Mona
- verschillende woordsoorten die in verschillende thema's terugkomen (ifv herhaling)

3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding

Woordenlijst (248 woorden)



Woordenlijst (122 woorden)

wie	doen	wat	waar	hoe(veel)
de juf	eten	de bal	op de stoel	klein
1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15	5, 12, 15	1, 6, 10, 14, 16	1, 3, 6, 7, 12, 13	1, 4, 10
het kind	drinken	het boek	op de bank	groot
1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	12, 15	3, 9	1, 2, 3, 14, 15	1, 4, 10
de baby	slapen	de pop	op de mat	open
5, 16	5, 13	5, 7, 13	1, 2, 4, 7, 14	2, 8, 9, 11, 13
het meisje	wassen	de blokken	op de grond	toe
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	5, 8	4, 7	1, 2, 3, 7, 9, 11, 12, 13, 15	2, 8, 9, 11, 13
de jongen	plassen	de toren	in de klas	stil
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16	3, 8	4, 5	2, 7, 15	3, 11
de mama	kaka doen	de puzzel	in de boekentas	luid
2, 16	8	4, 7	2, 16	11, 14, 15
de papa	staan	het spel	in de zak	pijn
5, 16	1, 2, 3, 6, 8, 11	4, 7	1, 11, 14	5, 8, 10
de oma	zitten	de trein	in de brooddoos	mooi
2, 16	1, 2, 3, 6, 7, 8, 13	4, 7	2, 12	6, 15
de opa	liggen	de auto	in de doos	vuil
11, 16	4, 5, 13	4, 7, 16	2, 4, 7	6, 9, 11
	stappen	de fiets	in de kring	klaar
	10, 11, 14, 16	4, 7, 16	3, 15	6, 8
	lopen	de step	op de tafel	kapot
	10, 14	10, 11, 16	3, 5, 6, 7, 12	11, 16
	springen	de poes	in het bed	
	10, 14, 16	1, 3, 9	5, 13	
	klimmen	de hond	in het bad	
	10, 14	3, 9, 16	5	
	(ge)vallen	de beer		
	4, 6, 7, 10, 14	5, 7, 13		

Naar v

3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding

Woordkaarten

- kleurcodes (gebaseerd op 'Zien is snappen')
- Woordsoorten per kleur
- Met lidwoord
- Woordgroepen

Waarom kleurcodes?

- *inzicht krijgen in structuur van het Nederlands*
- *eerste zinnen maken*

Wie?

Doet/Doen?

Wat?

Waar?

Hoe?

3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordkaarten



3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordkaarten



Matti

Wie

de juf



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordkaarten



Matti

Doen

drinken



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordkaarten

Matti

Wat



de boterham



3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordkaarten

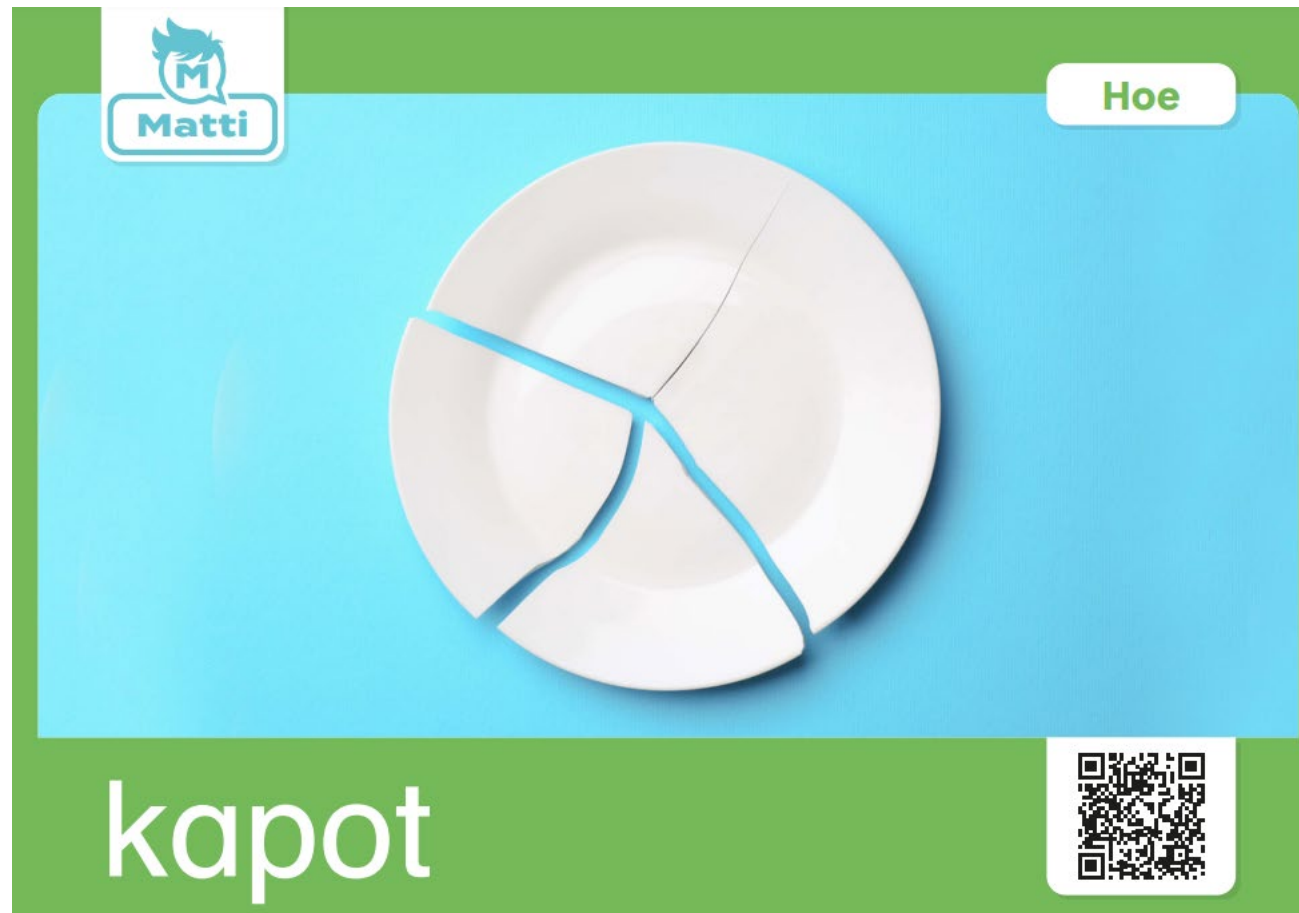


3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter


Woordkaarten



Matti

Hoe

kapot



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding - Spelletjes

- Op papier
 - Als kopieerbladen: domino's, lotto, aankleedspel,...
 - Aan te kopen spelmateriaal: memory, dobbelsteen, rad



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding - Spelletjes

- Op papier
 - Als kopieerbladen: domino's, lotto, aankleedspel,...



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding - Spelletjes

- Op papier



3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Woordenschatuitbreiding - Spelletjes

- Digitaal:

<https://public.kabas.be/api/EduContents/96231/redirect>
URL

<https://public.kabas.be/api/EduContents/96308/redirect>
URL

Matti en Mona, kleuter

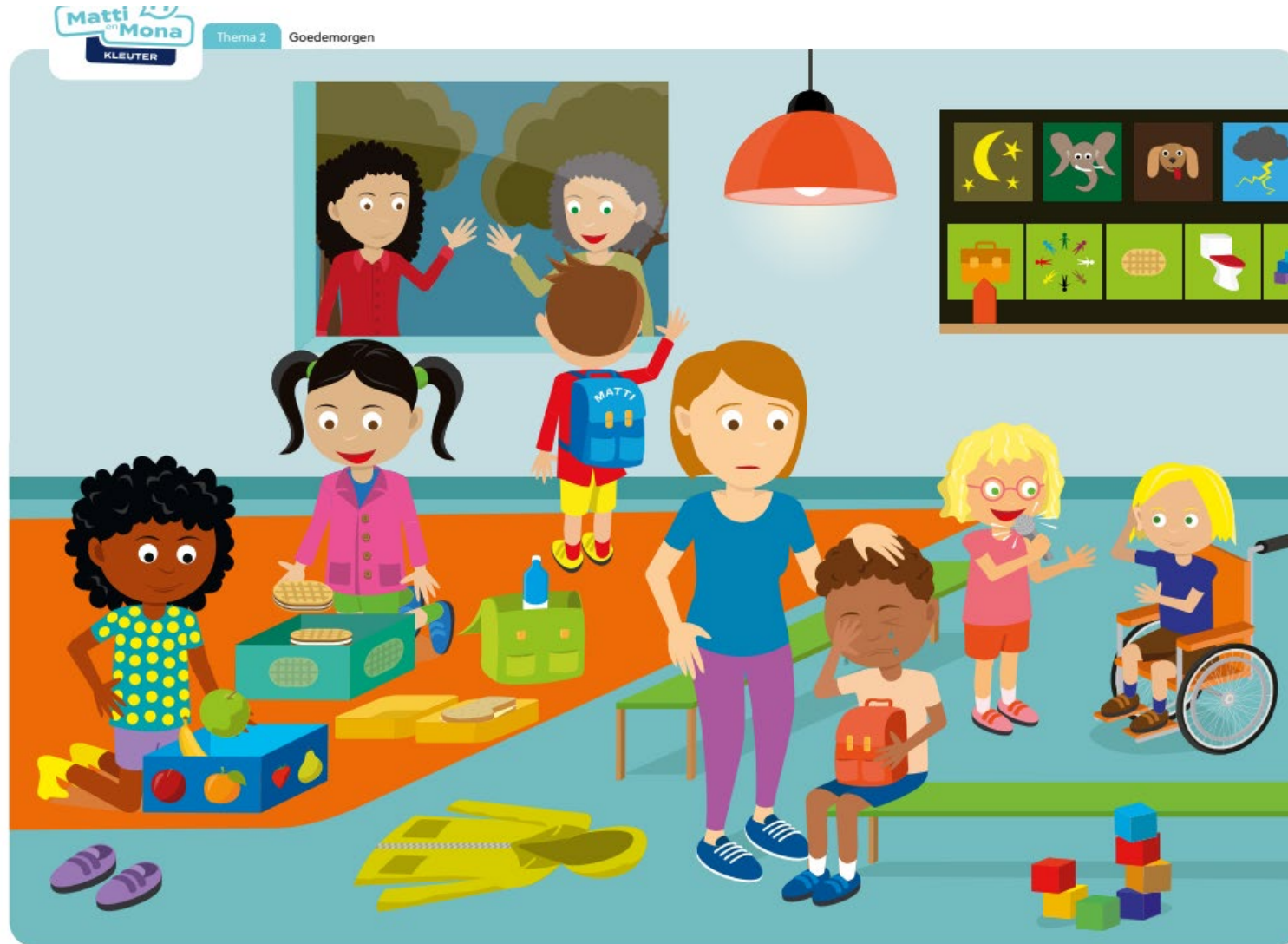
Woordenschatuitbreiding - 16 verhaalplaten

1. De klasfoto
2. Goedemorgen
3. In de kring
4. We spelen
5. In de poppenhoek
6. Aan de knutseltafel
7. Opruimen
8. Op het toilet
9. In de gang
10. Op de speelplaats
11. In de rij
12. In de eetzaal
13. In de slaapklas
14. In de turnzaal
15. Feest in de klas
16. En nu naar huis

3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter



3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter



Thema 12 In de eetzaal



3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Eerste zinnen maken

Thema 10 Op de speelplaats

De broer stapt op de speelplaats.

wie

doen

waar

3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Eerste zinnen maken



3

Investeer bewust in
mondelijke
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Eerste zinnen maken



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Handleiding

- Leerinhoud:
 - Welke woorden?
 - Welke zinnen?

Thema 8
Op het toilet
Leerinhoud

Matti
Woordenschat (21 woorden)

wie	doen	wat	waar	hoe(veel)
de juf het meisje de jongen	staan zitten wassen kloppen plassen kaka doen	de deur de broek het T-shirt de schoen de trui de hand de buik	op het toilet	pijn open toe klaar

Mona
Woordenschat (18 woorden)

wie	doen	wat	waar	hoe(veel)
	willen trekken aan voelen aan snuiten	de onderbroek de knie het hoofd het oor de neus de rug de pleister de mouw	hoog	droog nat ziek warm gevaarlijk

Matti
Zinnen

De jongen **p**laast.
Het meisje **k**lopt.
De jongen **s**taan.
Het meisje **z**it op de stoel.
De jongen **w**assen op het toilet.
De juf **l**oopt.
De jongen **l**oopt.
Het meisje **w**ast de handen.
Het T-shirt **l**oopt op het toilet.

Mona
Zinnen

De jongen **l**oopt.
De jongen **t**rekt.
De juf **l**oopt aan het hoofd.
De jongen **l**oopt de neus.
De mouw **l**oopt.
De handen **l**oopt droog.
De jongen **l**oopt.
Het meisje **l**oopt de pleister.
De pleister **l**oopt.

Oefen het maken van zinnen aan de hand van de afbeeldingen op Kabas en de woordkaarten.

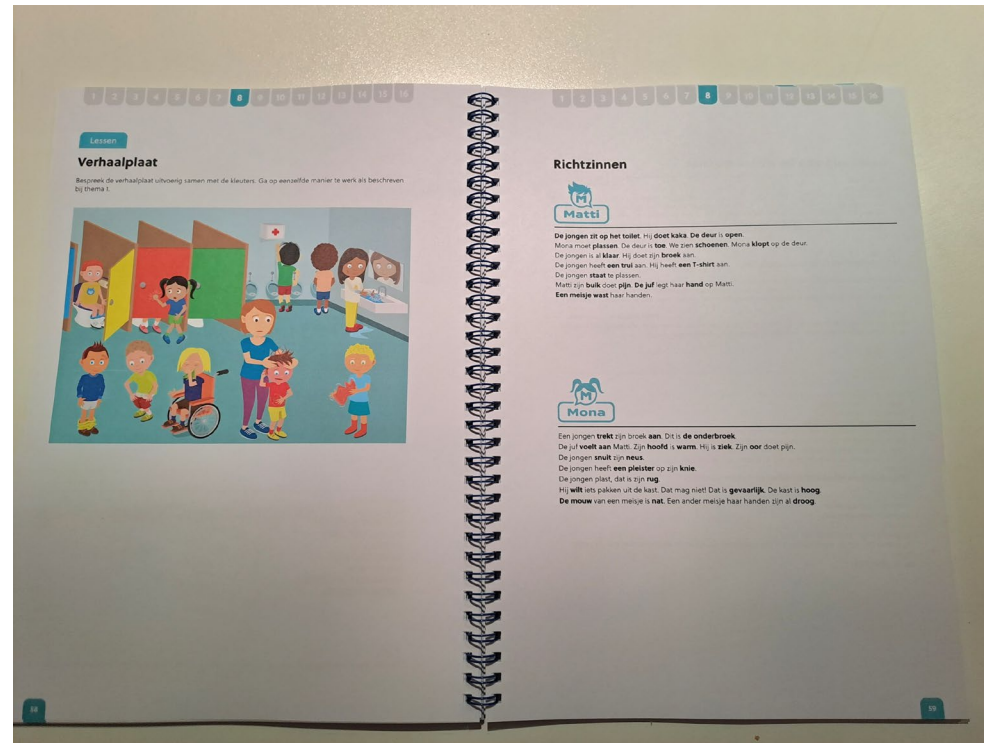
3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Handleiding

- Verhaalplaat en richtzinnen



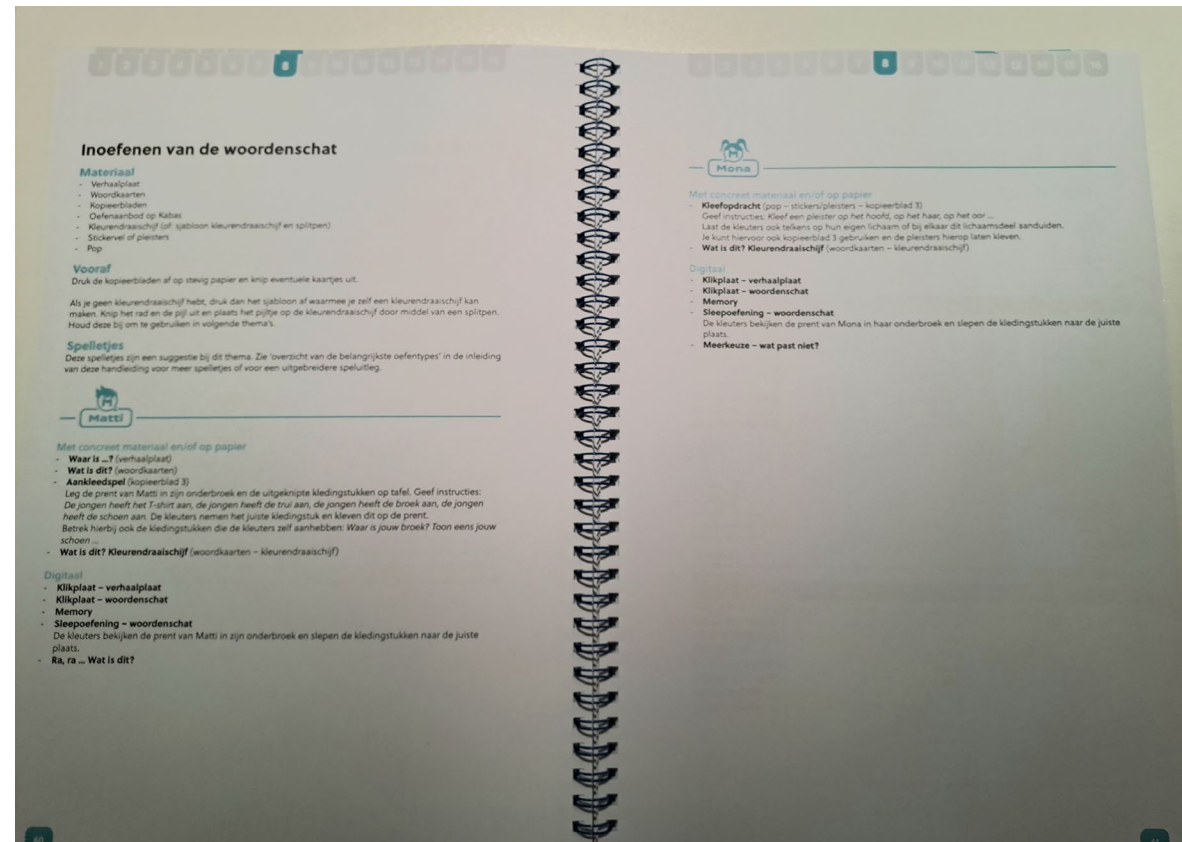
3

Investeer bewust in
mondelinge
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Handleiding

- Inoefenen van de woordenschat



3

Investeer bewust in
mondeline
taalvaardigheid

Matti en Mona, kleuter

Transfer naar huis of naar de klasvloer

- Beeldwoordenboekje:



6

Monitor je leerlingen
en laat je
ondersteunen

Matti en Mona, kleuter



Screeninglijst

- Om op te volgen
- Taalbegrip/taalproductie
- Evalueren:
 - Waar nog op werken?
 - Nog nodig om aan te sluiten bij 'Matti en Mona, kleuter'?
- Kan bewaard worden op zorgplatform

Screeninglijst basiswoordenschat

Naam kleuter: _____ Klas: _____

Ingevuld door: _____

	Periode 1		Periode 2		Periode 3	
	Datum: _____		Datum: _____		Datum: _____	
	Begrijpen	Benoemen	Begrijpen	Benoemen	Begrijpen	Benoemen
wle						
Matti	de juf					
	het kind					
	de baby					
	het meisje					
	de jongen					
	de mama					
	de papa					
	de oma					
	de opa					
	de meester					
	de dokter					

6

Monitor je leerlingen
en laat je
ondersteunen

Matti en Mona, kleuter

Meer weten?

<https://www.diekeure.be/educatief/matti-en-mona-kleuter/>

Werken aan taal... omdat

- **Alle leerlingen** hier baat bij hebben
- **heel het team** hier baat bij heeft

